

PM TRÄDBEDÖMNING HORISONTVÄGEN – VITALITET OCH NATURVÄRDEN

Stockholm-Globen 2020-05-27

WSP Sverige AB

Författare: Tove von Euler

Granskat av: Maria Enskog Maxson

WSP Environmental Sverige
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
WSP Sverige AB
Org. nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

Bakgrund

I samband med detaljplan vid Horisontvägen i stadsdelsområdet Skarpnäck har SISAB efterfrågat ett PM som rör de två trädinventeringar som genomförts av WSP 2018 och 2019 respektive en allé norr om aktuellt område. Trädinventeringarna påvisar delvis olika värderingar av identifierade träd inom området, framförallt beroende på att syftet med de båda inventeringarna skiljde sig åt. För att underlätta den sammanvägda bedömningen av trädens värden utifrån både vitalitet och ekologiska värden har WSP genomfört en sammanställning av de båda utredningarna respektive en kompletterande inventering avseende träd med naturvärde, då den geografiska avgränsningen för respektive utredning skilde sig åt. Sammanställningen presenteras i denna PM. Utöver detta görs en bedömning av huruvida den allé som växer strax norr om detaljplaneområdet kan komma att påverkas av planerad arbetsväg och därmed om behov finns att ta fram en dispensansökan från det generella biotopskyddet.

Metodik bedömning av vitalitet och riskstatus - hänvisa till Alnarp-metoden

Som metoden för bedömning av trädens värde ur ett vitalitetsperspektiv användes *Standard för trädinventering i urban miljö, version 2.0*, framtagen av Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU, 2015). Vitalitet och säkerhet berör de riskmoment som kan vara kopplade till vissa träd, tillsammans med skador och trädets vitalitet. Dessa parametrar är till stor del värderande, där olika personer har olika syn beroende på erfarenhet, utbildning och annan förståelse kring träden.

De parametrar som användes vid inventeringen var art, åldersklass, vitalitet, stamskador, kronskador och övriga skador. Utöver detta gjordes en sammanvägd bedömning av respektive träd, där de olika kategorierna var: mycket värdefull, värdefull, mindre värdefull, obetydligt värde och utan värde. För mer information om bedömningskriterier, se bilaga 1.

Metodik naturvärdesträd

Området besöktes i mars 2019 för att i fält bedöma de sedan tidigare inmätta trädens bevarandevärde och betydelse för biologisk mångfald. Vid bedömningarna beaktades trädens grovlek, vitalitet, växtsätt, ljus- och vattenförhållanden, förekomst av stamskador och håligheter samt förekomst av naturvårdsarter, dvs. skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, ansvarsarter och skogsstyrelsens signalarter.

Särskilt skyddsvärda träd

För att kunna dokumentera särskilt skyddsvärda träd har Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet använts som referenslitteratur och stöd. Med särskilt skyddsvärda träd avses i detta åtgärdsprogram:

Jätteträd, träd ≥ 1 meter i diameter på det smalaste stället upp till brösthöjd.

Mycket gamla träd, gran, tall, ek och bok äldre än 200 år.

Grova hålträd; träd $\geq 0,4$ meter på det smalaste stället upp till brösthöjd med utvecklad hålighet i stam eller gren.

I kategorin övrigt skyddsvärda träd avses:

Döda stående/liggande träd $\geq 0,4$ meter på det smalaste stället upp till brösthöjd alt. från stambas. (För liggande avbrutna stammar gäller $\geq 0,4$ meter vid brottsställe.

Hamlade träd.

Övriga värdefulla träd

Även träd som inte uppfyller kriterierna för särskilt skyddsvärda träd eller övrigt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets vägledning kan vara värdefulla för många arter och ingå i viktiga ekologiska spridningssamband. Grova och gamla träd som definieras som grova enligt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering (tabell 1) eller som har andra ekologiska värden, t.ex. håligheter eller förekomst av naturvårdsarter, har bedömts som övrigt värdefulla träd. Även medelgrova träd av ek och tall ($\geq 0,5$ meter i diameter) har klassificerats som skyddsvärda då de bedömts vara viktiga som t.ex. efterträdare till äldre träd.

Tabell 1. Lägsta stamdiameter i brösthöjd (dbh) för grova träd enligt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering.

Trädslag	Stamdiameter
Tall och gran	Götaland-Svealand 70 cm, Norrland 60 cm
Asp	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm
Björk	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm
Al och oxel	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm
Sälg	minst 40 cm (någon stamdel)
Rönn	Götaland-Svealand 30 cm, Norrland 25 cm
Ek och bok	minst 80 cm
Alm och ask	minst 60 cm
Lind, lönn, avenbok och fågelbär	minst 50 cm

Generellt biotopskydd

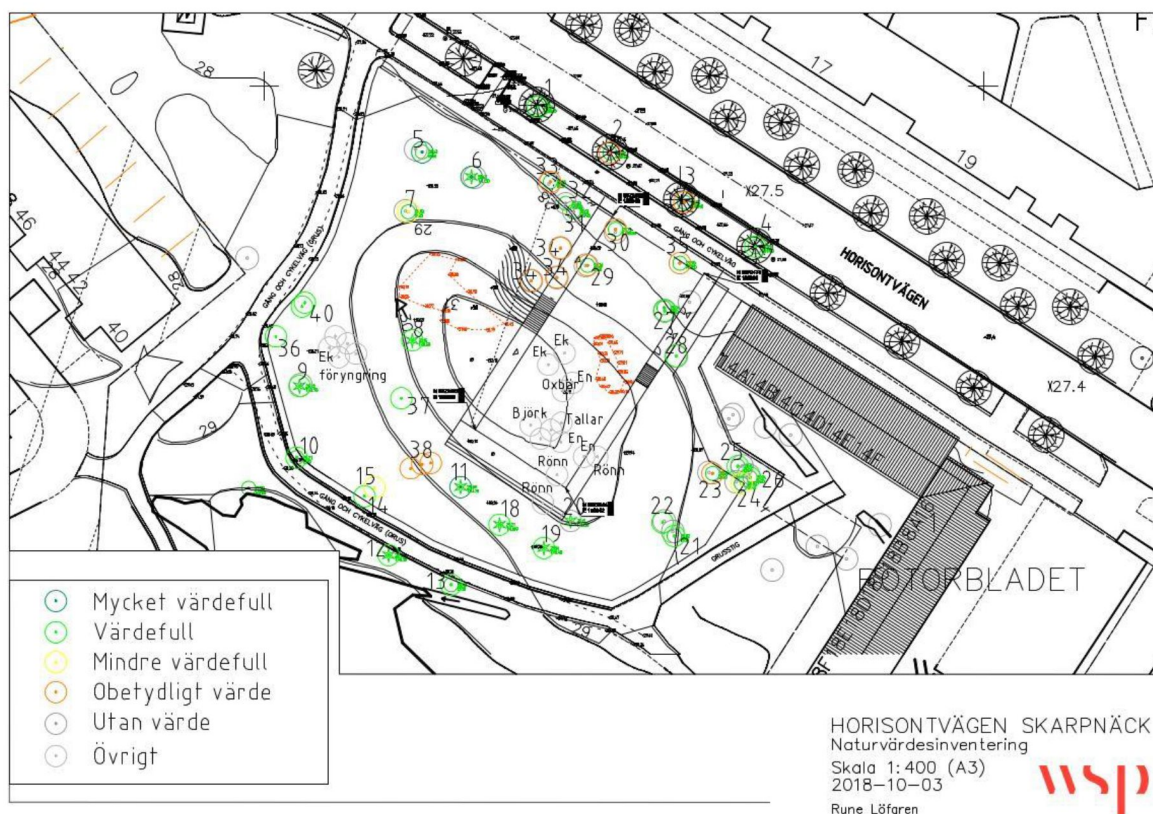
I 7 kap. miljöbalken finns bestämmelser för olika former av områdesskydd, däribland lagstiftning om generellt biotopskydd. Bilaga 1 i Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anger vilka mark- och vattenområden som utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. För att omfattas av biotopskyddsbestämmelserna ska en allé bestå av minst fem lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg eller i ett i övrigt öppet landskap. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd. Med vuxna träd avses träd som mäter minst 20 cm i diameter i brösthöjd eller har uppnått en ålder av 30 år (det som först uppnås).

Resultat

Vitalitet

Vid inventeringen enligt metodiken *Standard för trädinventering i urban miljö* (SLU, 2015) klassades tre träd som mycket värdefulla, 20 träd som värdefulla och fyra träd som mindre värdefulla utifrån uppskattad ålder och vitalitet. Nio träd klassades till obetydligt värde och fyra bedömdes sakna värde (Figur 1, tabell 1). De träd som bedömdes som mycket värdefulla var en medelgrov ek, ca 60 cm dbh, samt två äldre, spärrgreniga tallar. De träd som klassades som

värdefulla utgjordes framförallt av ek och tall, men även en trestammig björk och två lönnar. De två lönnarna ingår i en allé och omfattas av generellt biotopskydd. Bland de träd som klassats till mindre värdefulla, obetydligt eller inget värde återfinns diverse lövträd (ek, björk, lönn, asp) med nedsatt vitalitet. Notera dock att två av dessa träd ingår i allén och därmed omfattas av generellt biotopskydd.

Figur 1. Resultat av trädbedömning utifrån ett vitalitetsperspektiv.

Naturvärdesträd

Vid den tidigare inventeringen av naturvärdesträd som genomfördes 2019 inom projektet Gamla Tyresövägen (WSP 2019) ingår sju utpekade träd även i aktuellt utredningsområde. Vid en kompletterande inventering som genomfördes den 30 maj 2020 noterades ytterligare 14 naturvärdesträd, varav 13 lönnar som ingår i en biotopskyddad allé samt en medelgrov ek (Figur 2, tabell 1) inom eller i anslutning till planområdet. Vid inventeringen noterades även en yngre, flerstammig sälg (nr 50, ej tidigare inmätt). Denna bedömdes dock inte utgöra ett naturvärdesträd. Sammantaget har 21 naturvärdesträd identifierats, varav ett särskilt skyddsvärt träd, sju övrigt värdefulla träd (för exempel, se Figur 3) och 13 träd som omfattas av generellt biotopskydd.

Figur 2. Resultat av trädbedömning ur ett naturvärdesperspektiv.

Figur 3. Grov spärrgrenig tall (nr 11), klassad som övrigt värdefullt träd.

Objekt som omfattas av generellt biotopskydd

De lönnar som växer längs med Horisontvägen ingår i en dubbelsidig allé med 60 träd på den södra sidan av vägen och ca 130 träd på den norra sidan av vägen (Figur 4). Trädens grovlek varierar mellan 70 och 130 cm i omkrets och björktrast (rödlistad som nära hotad, NT) häckade i flera träd (bl. a. träd 44, figur 2) vid inventeringstillfället.

Figur 4. Lönnallé längs med Horisontvägen.

Tabell 1. Sammanlagd tabell över trädbedömning ur ett vitalitetsperspektiv respektive ur ett naturvärdesperspektiv.

ID	Art	Anm	Ålders-klass	Vitalitet 1-5	Stam-skador 1-8	Kron-skador 1-6	Övriga skador 1-5	Bedömning vitalitet	Beskrivning av naturvärden	Kommentar naturvärden
1	lön		3	1	1			värdefull	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
2	lön		3	2	3			obetydligt värde	Alléträd, stamskada, avstånd till träd 1: 11,8 m. Del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
3	lön		3	2	3			obetydligt värde	Alléträd, stamskada, avstånd till träd 2: 11,8 m. Del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
4	lön		3	1	1			värdefull	Alléträd, avstånd till träd 3: 11,3 m. Del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd

ID	Art	Anm	Ålders-klass	Vitalitet 1-5	Stam-skador 1-8	Kron-skador 1-6	Övriga skador 1-5	Bedömning vitalitet	Beskrivning av naturvärden	Kommentar naturvärden
5	ek		3	1		3		mycket värdefull	Medelgrov ek (ca 60 cm stamdiameter), viktig efterträdare till äldre ekar	Övrigt värdefullt träd
6	tall		3	1		3		mycket värdefull	Spärrgrenig tall, viktig efterträdare till äldre tallar	Övrigt värdefullt träd
7	ek		3	2		3		mindre värdefull		
8	tall		3	1				värdefull		
9	tall	2 st	3	1				värdefull	Grov tall (ca 80 cm diameter) med fågelbo. Viktig efterträdare till äldre tallar	Övrigt värdefullt träd
10	ek		3	1		3		värdefull		
11	tall		3	1		6		mycket värdefull	Grov (ca 80 cm diameter) spärrgrenig tall med insekthål och död ved. Viktig efterträdare till äldre tallar	Övrigt värdefullt träd
12	tall		3	1				värdefull		
13	ek		3	1				värdefull		
14	ek		3	1		3		värdefull		
15	ek		3	2		3		mindre värdefull		
16*	tall		3	1				värdefull		
17*	ek		3	1		6		mindre värdefull		
18	tall		3	1	2	3		värdefull	Medelgrov tall (ca 50 cm diameter), viktig efterträdare till äldre tallar	Övrigt värdefullt träd
19	tall		3	1				värdefull		
20	tall		3	3	5	3		utan värde		
21	ek		3	1		3		värdefull		
22	ek		3	1		3		värdefull		
23	ek		3	3		3		obetydligt värde		
24	ek		3	2				mindre värdefull		
25	ek		3	1				värdefull		
26	ek		3	1				värdefull		
27	ek		3	1				värdefull		
28	tall		3	1				värdefull		
29	ek		3	2				obetydligt värde		
30	björk		3	2				obetydligt värde		
31	asp		3	1			2	utan värde		
32	asp		3	1			2	utan värde		
33	ek		3	2				obetydligt värde		
34	ek	3 st	3	2				obetydligt värde		
35	asp		3	1				obetydligt värde		
36	björk	3 stammar	3	1				värdefull		
37	tall		3	1				värdefull		

ID	Art	Anm	Ålders-klass	Vitalitet 1-5	Stam-skador 1-8	Kron-skador 1-6	Övriga skador 1-5	Bedömning vitalitet	Beskrivning av naturvärden	Kommentar naturvärden
38	ek	2 st	2+3	2				obetydligt värde		
39*	björk	2 st	3	2				utan värde		
40	tall	grupp 5+2	2	1				värdefull		
41	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
42	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
43	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
44	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk, häckande björktrast (rödlistad, NT)	Omfattas av generellt biotopskydd
45	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
46	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
47	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
48	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, avstånd till träd 4: 12 m. Del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
49	lönn	-	-	-	-	-	-	-	Alléträd, avstånd till träd 48: 11,5 m. Del av spridningsstråk	Omfattas av generellt biotopskydd
16	sälg	-	-	-	-	-	-	-		
362	ek	-	-	-	-	-	-	-	Medelgrov ek (ca 50 cm diameter), viktig efterträdare till äldre ek	Övrigt värdefullt träd
365	asp	-	-	-	-	-	-	-	Mycket grov asp (ca 95 cm diameter), stamskada och bohål för fåglar. Särskilt skyddsvärt träd	Övrigt värdefullt träd
431	ek	-	-	-	-	-	-	-	Mycket grov ek (ca 145 cm diameter) med död ved i kronan och med påväxt av den rödlistade arten ekticka.	Övrigt värdefullt träd

*Ej utmärkta i kartan

Sammanfattande bedömning

De två trädbedömningarna som genomförts i och i anslutning till området för föreslagen detaljplan utgår från olika metodiker med fokus på olika värden. Då träden växer i relativt urban miljö och då resultatet av bedömningen ska ligga till grund för en detaljplan för förskola är det viktigt att hänsyn tas till trädens vitalitet och möjligheten att träden kan stå kvar i området efter anläggningen av ny bebyggelse. Det är även nödvändigt att träd som bedöms som sk. riskträd åtgärdas med hänsyn till områdets framtida funktion som lekmiljö för förskolebarn. Då berörda träd även ingår i ett utpekade habitatnätverk för eklevande arter är det också viktigt att hänsyn tas till trädens naturvärden och hur dessa bidrar till att upprätthålla områdets funktion som ekologisk spridningsmiljö. Då allén som växer längs med

Horisontvägen omfattas av generellt biotopskydd är det även viktigt att detta beaktas vid utformningen av detaljplanen.

Även om fokus för bedömningarna skiljer sig åt mellan inventeringarna finns flera beröringspunkter och de träd som pekats ut som naturvärdesträd är även i vitalitetsbedömningen klassade som värdefulla eller mycket värdefulla, undantaget två av lönnarna i allén, som omfattas av generellt biotopskydd och som klassats till obetydligt värde med avseende på vitalitet. Utöver de träd som pekats ut som naturvärdesträd har ett relativt stort antal träd bedömts som värdefulla med avseende på vitalitet. Dessa träd har inga särskilda naturvärden men kan vara värdefulla ur ett gestaltningsperspektiv, vilket bör beaktas vid utformningen av detaljplanen.

Om risk för påverkan föreligger för något eller några av träden som ingår i allén behöver dispens från det generella biotopskyddet sökas hos Länsstyrelsen. Detta gäller inte enbart risk för avverkning av träd utan även risk för stam- eller kronskador vid körning med arbetsmaskiner samt kompaktering av rotsystem, kortsiktigt vid körning med arbetsmaskiner samt långsiktigt, vid t.ex. anläggning av asfalterad väg inom trädens rotzon.

I några av de träd som ingår i allén identifierades häckande björktrast. För att inte riskera påverkan på fåglar, bör störande arbeten undvikas under fåglarnas häckningssäsong. Om påverkan inte kan undvikas krävs dispens från Artskyddsförordningen.

Referenser

WSP, 2019. Naturvärdesinventering Gamla Tyresövägen, Stockholms stad

SLU, 2015. Standard för trädinventering i urban miljö. Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. Rapport 2015:14.

Förklaring av inventeringsparametrar: Horisontvägen 2018-10-03

BESKRIVANDE PARAMETRAR

1 Träd nr/id

2. Art

Svenskt namn

3. Åldersklass

- 3.1. Nyplanterad, ej etablerad (<5 år)
- 3.2. Ung <25 år
- 3.3. Vuxen-degeneration
- 3.4. Gammal

4. Stamomfång

Anges i cm 1m ovanför marken

5. Markslag, 1-8

- 5.1. Växer i asfaltyta
- 5.2. Växer i platt- eller stenyta
- 5.3. Växer i grusyta
- 5.5. Växer i klippt gräsyta
- 5.6. Växer i slåtteryta
- 5.7. Växer i trädgaller
- 5.8. Växer i naturmark

6. Ståndort, speciella förhållanden1-15

- 6.1. Kompakterad jord/växtplats
- 6.2. Ej tillgång till tillräcklig jordvolym för rötterna
- 6.3. Uppfyllt kring stambas, betongring
- 6.4. Berg i dagen nära trädet
- 6.5. Sluttning >1:3
- 6.6. Rotlyft av beläggning
- 6.7. Öppning i beläggning
- 6.8. Stamskydd av stål
- 6.9. Stamskydd saknas eller skadar trädet
- 6.10. Trädstöd saknas eller skadar trädet
- 6.11. Nära byggnad, konkurrerar med trädet
- 6.12. Nära mur/plank, konkurrerar med trädet
- 6.13. Nära belysning, elskåp eller VA anläggning
- 6.14. Konkurrerande växtlighet
- 6.15. Stamskott

7. Tidigare åtgärder, 1-11

- 7.1. Stympat
- 7.2. Krongallrat
- 7.3. Kronreducerat
- 7.4. Kronstabiliserat
- 7.5. Uppstammat
- 7.6. Hamlat toppkapat, ange nivå(er) i m
- 7.7. Hamlat kandelaber, ange nivå(er) i m
- 7.8. Knuthamlat
- 7.9. Formbeskuret, klot
- 7.10. Formbeskuret, vas
- 7.11. Stubbe

8. Vitalitet 1-4

- 8.1. **God vitalitet**, kronans ljusgenomsläpplighet 0-20 %
- 8.2. **Måttlig vitalitet**, kronans ljusgenomsläpplighet 20-50 %
- 8.3. **Dålig vitalitet**, kronans ljusgenomsläpplighet 50-80 %
- 8.4. **Mycket dålig vitalitet**, kronans ljusgenomsläpplighet 80-100 %

9. Kondition/mekanik 1-5

- 9.1 Felfri mekanik
- 9.2 God mekanik
- 9.3 Nedsatt mekanik
- 9.4 Bristande mekanik
- 9.5 Dålig mekanik

10. Biologiskt värde 1-5

- 10.1. Biotop för hålbyggare
- 10.2. Värdefullt värdträd för insekter
- 10.3. Värdefullt värdträd för svampar
- 10.4. Värdefullt värdträd för mossor och lavar
- 10.5. Värdefullt för näringssök.

11 Kulturhistoriskt/ estetiskt värde 1-4

- 11.1. Historisk vittnesbörd
- 11.2. Karaktärsträd i stadsbilden
- 11.3. Landmärke
- 11.4. Övrigt

SKADOR

12. Rotskador/rothalsskador 1-6

- 12.1. Inga
- 12.2. Klippskador, lindriga-måttliga
- 12.3. Klippskador, svåra
- 12.4. Slitage, tramp, lindriga-måttliga
- 12.5. Slitage, tramp, svåra
- 12.6. Troliga (t.ex schakter nära trädet)

13. Stamskador 1-8

- 13.1. Inga
- 13.2. Mekaniska, lindriga-måttliga
- 13.3. Mekaniska, svåra
- 13.4. Beskärningsskador
- 13.5. Barklossning, ange omfattning
- 13.6. Sprickor, ange omfattning
- 13.7. Svullnader, ange omfattning
- 13.8. Betongfyllnad

14. Kronskador 1-6

- 14.1. Inga
- 14.2. Topp, ange omfattning
- 14.3. Döda grenar, ange omfattning
- 14.4. Beskärningsskador
- 14.5. Grenfläkning
- 14.6. Ensidig krona

15. Svampförekomst, 1-5 (info om specifik svamp i bilaga)

- 15.1. Svampkroppar förekommer inte
- 15.2. Svampkroppar förekommer på marken under trädets krona
- 15.3. Svampkroppar förekommer vid stambasen
- 15.4. Svampkroppar förekommer på stammen och grenar, 1-5 st
- 15.5. Svampkroppar förekommer på stammen och grenar, > 6 st

16. Sjukdomar, 1-6

- 16.1. Almsjuka
- 16.2. Askskottssjuka
- 16.3. Pilskorv
- 16.4. Sjukdomar på hästkastanj (ange typ i bilaga)
- 16.5. Mjöldagg
- 16.6. Törskate

17. Övriga skador, 1-5

- 17.1. Trädet lutar, måttligt
- 17.2. Trädet lutar kraftigt
- 17.3. Håligheter i marken vid stambasen
- 17.4. Insektsangrepp, (ange typ i bilaga)
- 17.5. Viltskador (ange typ i bilaga)

18. Risk 1-4

- 18.1. Låg risk
- 18.2. Måttlig risk
- 18.3. Förhöjd risk, Undersök
- 18.4. Hög risk

ÅTGÄRDSBEHOV

19. Åtgärdsbehov,1-17

- 19.1. Ingen åtgärd f.n.
- 19.2. Farlighetskontroll – bör undersökas grundligare.
- 19.3. Standard trädvård – Rensa kronan på döda och skavande grenar, i möjlig mån åtgärda svaga punkter eller befintligheter som kan leda till svaga punkter.
- 19.4. Avlastning – Lätta på vikten hos tyngre grenar som tenderar att fläkas av.
- 19.5. Kronreducering– Intagning av hela kronan, t.ex. på en trång plats eller för att gynna ett närstående träd.
- 19.6. Kronlyft/uppstamning
- 19.7. Uppbyggnadsbeskränning – Uppbyggnad av välfungerade krona och genomgående topp.
- 19.8. Kompletterande uppbyggnadsbeskränning
- 19.9. Kronstabilisering – Vid allvarlig svag punkt som behöver säkras
- 19.10. Formbeskära, ange form
- 19.11. Hamla-återhamla, ange nivå
- 19.12. Avverka
- 19.13. Nyplantera, ange art
- 19.14. Flytta
- 19.15. Trädspegel,
- 19.16. Mulching,
- 19.17. Markluftning

20. Prioritering, 1-5

- 20.1. Akut
- 20.2. Inom 1 år
- 20.3. Inom 1-3 år
- 20.4. Inom 3-5 år
- 20.5. Inom 7-10 år (hamlade träd)